

Újrahasznosított tápanyagok körforgásos agrártermelésért

Új uniós szabályozás küszöbén

A foszfát a mezőgazdasági termelés és az állattenyésztés stratégiai jelentőségű alapanyaga. Az EU kritikus alapanyagként minősítette 2014-ben, mivel a mezőgazdaságban használt alacsony kadmium- és urántartalmú foszfát ellátásában rövidesen fennakadás várható, mely jelentős árnövekedést eredményezhet. Az Európai Unió több mint 95%-ban importálja, Magyarország pedig egyáltalán nem rendelkezik saját foszfátalapanyaggal.

A foszfátérc-alapú műtrágyák előállítására és felhasználására jelentős környezeti kockázatot rejt magába. A bányászata és a műtrágya-előállítási

folyamata energiaigényes. Az Észak- és Nyugat-Afrikában, valamint a Közel-Keleten található készletek üledékesek, és általában magasabb a kadmiumszintjük, a legrosszabb esetekben meghaladja a 60 mg kadmium/kg P₂O₅-értéket. Ha kimerülnek a tisztább források, valószínűleg emelkedni fog a talajvédelmi előírásoknak megfelelő műtrágyák előállításának költsége. A talajba kerülő kadmiumot nem egyszerű eltávolítani, viszont vándorolhat, és felhalmozódhat a növényekben. Bizonyos növényekben (napraforgó, repce, dohány stb.) jellemzően nagyobb mennyiségű kadmium halmozódik fel.

Dióhéjban az új EU-tervezetről

A rendelet tervezet (COM(2016) 157 final) szerint a „termésnövelő termék” olyan anyag, keverék, mikroorganizmus vagy bármely más anyag, amelyet önmagában vagy más anyaggal keverve alkalmaznak vagy alkalmazni szándékoznak növényeken vagy azok rhizoszférájában a növények tápanyaggal való ellátása vagy a tápanyag-hasznosulás javítása érdekében. A tervezett rendelet I. melléklete tartalmazza a funkció szerinti termék kategóriákat (szerves trágya, szerves-ásványi trágya, szervesetlen trágya, talajjavító anyag, természetközeg, agronómiai adalékanyag, növényi biostimuláns), illetve ezekre vonatkozó minőségi követelményeket, valamint szennyezőanyag-határértékeket. A II. melléklet az összetevő kategóriákat és azokra vonatkozó követelményeket tartalmazza. A CE-jelöléssel ellátott termésnövelő termék kizárólag olyan összetevőket tartalmazhat, amelyek megfelelnek egy vagy több összetevő kategóriára vonatkozó követelménynek. Az összetevő kategóriák közé a komposzt és a fermentációs maradványok már bekerültek, míg a bioszén (állati és növényi), struvit és hamu vonatkozásában a feltételrendszer kidolgozása folyamatban van.

A tervezett rendelet III. melléklete a címkézési követelményeket tartalmazza, míg a IV. melléklet a Megfelelőségi eljárásokra vonatkozó szabályokat tartalmazza.

Megoldás: erőforrás-hatékonyság

Hatékony előállítással és használatával, valamint újrahasznosítással és a veszteség minimalizálásával komoly lépéseket lehetne tenni a fenntartható foszforhasználat felé, az erőforrás-hatékonyság irányába terelve. Jelenleg nagy mennyiségű élelmiszer-hulladékot – és általában véve biológiailag lebontható hulladékot – égetnek el, és a hamuban található foszfort gyakran nem hasznosítják újra. Sok foszfor vész kárba a hulladéklerakókban is. Emellett több olyan, a mezőgazdaságból és az élelmiszer-előállítás melléktermékeiből származó hulladék (köztük az állati csont, mely különösen magas foszfortartalommal rendelkezik) létezik, amelynek kapcsán megfelelő kezeléssel jelentős mennyiségű foszfort lehetne újrahasznosítani.

Jogszabályi környezet változása:

előtérben az újrahasznosított tápanyagok

Az ásványfoszfát-alapú műtrágya újrahasznosított tápanyaggal való kihelyettesítése az Európai Unió úgynevezett „körforgásos gazdaság”

cselekvési tervének (COM(2015)614) egyik jelentős célkitűzése. Jelenleg az unió piacán jelenlévő növényi tápanyagot szolgáltató készítmények mintegy 50%-a jelenleg nem tartozik az 2003/2003/EK rendelet (Műtrágya Rendelet) hatálya alá. Ez igaz néhány szerves műtrágyára és minden szerves anyagból, mint például az állati vagy más mezőgazdasági és élelmiszeripari melléktermékekből, előállított tápanyagokra. Az eltérő nemzeti szabályozások és szabványok miatt az újrahasznosított tápanyagot tartalmazó termékek nehezen jutnak a belső piacra.

A Bizottság a műtrágyákra vonatkozó uniós szabályozás felülvizsgálatára tett javaslatot. A kezdeményezés (COM(2016) 157 final, Rendelet a CE-jelöléssel ellátott termékek forgalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról) fő politikai célja annak ösztönzése, hogy az unióban a körforgásos gazdasággal összhangban a hazai szerves vagy másodlagos nyersanyagokból nagyarányú újrahasznosított növényi tápanyaggyártás valósuljon meg, amelynek révén a hulladékot és melléktermékeket a haszonnövények tápanyagáivá alakítják át. Az új uniós szabályozás az újrafeldolgozott tápanyagok uniós szintű elismerésének megkönnyítését célzó intézkedésekkel jár, ezáltal ösztönözve egy uniós szintű piac fenntartható fejlődését. Az Európai Unióban most folyó jogharmonizációs törekvések során a mezőgazdasági és élelmiszeripari melléktermékek újrahasznosításának megerősítése prioritást élvez a szerves műtrágyákkal szemben. A javaslat olyan szabályozási keretet fog biztosítani, amely radikálisan megkönnyíti a hazai szerves- vagy másodlagos nyersanyagokból előállításra kerülő termékek piacra jutását.

További problémát jelent, hogy a jelenleg hatályos a műtrágyákról szóló uniós rendelet nem foglalkozik azokkal a környezeti problémákkal, amelyeket a talajnak, a szárazföldi vizeknek, a tengervíznek és végső soron az élelmiszereknek az EK-műtrágyákból eredő szennyeződése okoz. Általánosan elismert gond a szerves foszfortrágyákban jelenlévő kadmiumszennyezés, mely jelentős humán és környezeti kockázatot hordoz magában.

Az új rendelet bevezetésének második, kiemelt célja tehát a kadmiumkérdés kezelése, és a foszfortrágyák tekintetében harmonizált szigorú kadmium-határértékek (60-40-20 mg/kg foszfor pentoxid (P2O5) kerülnek 3 lépcsőben bevezetése.

Az új rendelet előnyei

A tervezett, és várhatóan 2018/2019-ben életbelépő új uniós szabályozás kedvező a mezőgazdasági termelők számára, mivel az innovatív trágyák gyártásában és forgalmazásában bekövetkező növekedésnek köszönhetően bővül a gazdálkodók számára rendelkezésre álló trágyák kínálata, ami hozzájárulhat az élelmiszer-termelés költséghatékonyá tételéhez és hatékonyabb erőforrás-felhasználásához. A másodlagos nyersanyagok hasznosításával elősegíti a magyar agrárium jobb nyersanyag-felhasználást, valamint a köz- és magánszereplők számára gazdasági lehetőségekre váltja a hulladékgazdálkodási problémákat. A gyártók számára előnyt jelent, hogy rugalmasabbak a termékekre vonatkozó követelmények, miközben a biztosítják az emberek, állatok vagy növények egészségének, a biztonságnak és a környezetnek fokozott védelmét.

EIP-AGRI Fókusz csoport

Az Európai Bizottság által működtetett EIP-AGRI (Európai Innovációs Partnerség a „mezőgazdasági termelékenységért és fenntarthatóságért) Service Point fókuszcsoportot hozott létre idén májusban, melynek témája a tápanyag-gazdálkodás területén a szerves trágya és más organikus tápanyagok felhasználásának növelése a mezőgazdaságban. A most megalakult fókuszcsoport feladata a szerves trágya és egyéb szerves tápanyagok feldolgozási módszereinek azonosítása, eszközök és megoldások meghatározása a növények számára elérhető tápanyagtartalom méréséről. A fókuszcsoport az tápanyagellátás problémáinak vagy lehetőségeinek gyakorlati innovatív megoldásaira keresi a választ, illetve támaszkodnak a kapcsolódó hasznos projektek tapasztalataira is.

Edward Someus

www.3Ragrocarbon.com

A fókusz csoportba 20 nemzetközi szakértőt választottak ki pályázat útján, köztük mezőgazdasági termelőket, gazdasági szereplőket, tanácsadókat és neves kutatóintézetek kutatóit.

Nagy megtiszteltetésnek tekinthető, hogy Magyarországot 2 szakértő is képviseli; egyikük Edward Someus (Terra Humana Kft.), aki a foszfor-újrahasznosítás egyik jelentős szakmai szakértője, a tavaly befejeződött REFERTIL FP7 nemzetközi projekt koordinátora. (A szerkesztő megjegyzése.)